حق با شماست

info@jamejamonline.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#مرغ_پرواز

حسنی از زنجان:

قیمت مصوب مرغ طبق دستور دولت باید حداکثر ۱۲ هزار و ۹۰۰ تومان باشد ولی تمامی فروشگاه‌های سطح شهر، مرغ را با قیمت بیشتر از ۱۵هزار تومان به فروش می‌رسانند.

#اتوبوس_تندرو

ابراهیمی از تهران:

وضعیت ایستگاه اتوبوس‌های تندروی دروازه دولت و البته پله برقی این ایستگاه اصلا مناسب نیست و نیاز به نظافت و رسیدگی و همچنین زیباسازی دارد.

#خودرو_استاندارد

صادقی از ساری:

خودروسازان گاهی یکی از لوازم اصلی خودرو را که البته «آپشن» می‌دانند حذف می‌کنند و متاسفانه سازمان‌های استاندارد و حقوق مصرف‌کننده هیچ واکنشی به این تخلفات نشان نمی‌دهند.

#اتوبوس_مسافر

پوراحمد از تهران:

حضور بانوان محترم در قسمت آقایان در اتوبوس‌های خط شهدا - ثامن‌الحجج، باعث سرپا ماندن آقایان در این قسمت می‌شود و راننده نیز هیچ واکنشی به این موضوع نشان نمی‌دهد.

#دلار_بازار

رستمانی از گرگان:

با توجه به روند کاهشی قیمت دلار در بازار آزاد، ولی دولت هیچ کاهشی در نرخ دلار در سامانه نیما و سنا صورت نمی‌دهد تا روند کاهشی قیمت دلار ادامه یابد.

#حقوق_دولت

یك شهروند:

بعضی از ارگان‌های دولتی مثل سازمان میراث فرهنگی پایه حقوقی بسیار پایینی نسبت به خیلی از ارگان‌های دولتی دارند، آیا مجلس و دولت به این امر توجه دارند؟

#پیاده‌رو_خودرو

یك شهروند:

در حاشیه ورزشگاه شیرودی دیگر جایی برای پیاده‌روی وجود ندارد. همه خودروها رسما در پیاده‌روی خیابان پارک و همه این فضا را اشغال می‌کنند. تماس با سامانه ۱۳۷ نه تنها مثمرثمر نبوده بلکه آنها اعلام کردند وظیفه شهرداری رسیدگی به چنین مواردی نیست. پس چه ارگانی پاسخگوی چنین تخلفاتی است؟

گزارش جام‌جم از مردی که در خراسان جنوبی و در دل بیابان، ۷۵ هکتار مرتع رویانده است

جان‌بخشی به بیابان

محمدحسین خودکار

جامعه

در روزگاری که درخت حکم کیمیا را دارد، باید دست هر کس را که درختی روی زمین می‌کارد، به گرمی فشرد. به‌خصوص کسانی که این کار را در عرصه‌های بیابانی انجام می‌دهند و تلاش می‌کنند با احیای مراتع، سطح سبز مناطق کویری را افزایش دهند. کسانی مثل علی ناهید که از دوره جوانی به فکر آبادی بیابان‌های اطراف موطن خود افتاد و ۱۹ هزار اصله درختچه بیابانی را در مساحت ۷۵ هکتار در ریگزار شمال شهرستان بشرویه در استان خراسان جنوبی کاشت. نهال‌هایی که ظرف پنج سال به ثمر رسید و مرتعی را در دل بیابان شکل داد که امروزه در میان اهالی منطقه به جنگل ناهید مشهور شده است.

سال ۱۳۷۴ بود که اولین جرقه احیای مرتع در بیابان‌های اطراف بشرویه به ذهنش خطور کرد. آن‌طور که خود علی ناهید روایت می‌کند، پدرش برای او نیز همچون دیگر پسران، تعدادی شتر می‌خرد و از او می‌خواهد که شغل آبا و اجدادی‌شان را ادامه دهد. اما ناهید وقتی مشقت‌های دیگر شترداران شهر را برای تامین علوفه دام‌هایشان می‌بیند، تصمیم می‌گیرد شترهای خود را بفروشد تا با پول آن، مرتعی وسیع را در دل ریگزارهای شمال بشرویه احیا کند.

مرتع‌دار ۵۲ ساله تعریف می‌کند که آن موقع برای خرید نهال‌هایش از اداره منابع طبیعی شهرستان بشرویه و کاشتن و آبیاری آنها حدود هفت میلیون تومان هزینه کرده است. نهال‌هایی که ماجرای آبیاری‌های ابتدایی آنها بسیار شنیدنی است. کاری که تا چند سال فقط با استفاده از بطری‌های نوشابه انجام شده است. به این صورت که ناهید در سال‌های اولیه کاشت درختانش، روزی حداقل صد بطری را از منزلش پر می‌کرد و آنها را در چند نوبت روی موتور می‌گذاشت و با خود تا پای نهال‌ها می‌برد. او می‌گوید خودش در ابتدا قصد داشته که با استفاده از چاه‌های کشاورزی و موتورهای آبیاری جنگلش را آبیاری کند، اما به‌دلیل برخی تنگ‌نظری‌ها، هیچ‌وقت نتوانسته این کار را انجام دهد. البته مصرف آب درختان جنگل ناهید بسیار پایین است و به‌جز در همان پنج سال اول، هیچ‌گاه درختان این جنگل آبیاری نشده‌اند.

جنگلی پرثمر در دل بیابان

جنگل ناهید در واقع مرتعی است مملو از درختچه‌های تاغ، آتریپلکس و اشنان. گیاهانی همیشه سبز که بیشتر برای خوراك دام کاربرد دارند و به عنوان منبع تغذیه خوبی برای شتر، گاو و گوسفند به حساب می‌آیند. البته مراتعی از این دست در سایر نقاط بیابانی ایران نیز کم و بیش یافت می‌شود، اما آنچه کار ناهید را از بقیه مرتع‌داران کشور متمایز کرده، این است که او مرتعش را وقف عام کرده تا دامداران بشرویه‌ای بتوانند از آن به صورت رایگان بهره‌برداری کنند. البته این بهره‌برداری محدود به فصل‌های پاییز و زمستان است، چراکه در بهار و تابستان، درختچه‌های این جنگل زنده هستند و نباید مورد استفاده چارپایان قرار گیرند.

بنابراین چون در شش ماهه اول سال، مرتع علی ناهید و مرتع مشابه دیگری که از سوی اداره منابع طبیعی شهرستان بشرویه احیا شده، در حال استراحت هستند، دامداران بشرویه‌ای ناچارند برای تامین آذوقه مورد نیاز دام خود یا به ریگزارهای اطراف شهرشان پناه ببرند یا به صورت آزاد علوفه تهیه کنند. از این‌رو، می‌توان گفت وجود جنگل ناهید در نزدیکی بشرویه سبب شده است که بسیاری از دامداران این شهر حداقل نیمی از سال را از تحمل رنج یافتن آذوقه در کویر یا پرداخت هزینه خرید علوفه معاف باشند.

اما مرتع علی ناهید به‌صورت دیگری نیز به مردم بشرویه سود رسانده و باعث شده است خاك بخشی از ریگزار شمال این شهر تثبیت شود. بشرویه شهری است که در همسایگی طبس واقع شده و بخش زیادی از حاشیه آن را ریگزارهای توفان‌خیز تشکیل می‌دهد. اما این توفان‌ها در بیست و چند ساله گذشته با مانعی به وسعت ۷۵ هکتار و شامل حداقل ۱۹ هزار اصله درختچه بیابانی روبه‌رو بوده‌اند و به همین خاطر، رمق چندانی برای وارد کردن گرد و غبار به شهر در آنها باقی نمانده است.

علاوه بر این، امروزه بذر درختان جنگل ناهید نیز مورد استفاده بسیاری از دیگر مرتع‌داران منطقه قرار می‌گیرد. به این صورت که دامداران شهرستان‌های اطراف که قصد دارند مرتعی را برای استفاده دام‌های خود احیا کنند، پیش علی ناهید می‌آیند و از او بذر می‌خرند. حتی چند باری هم پیش آمده است که از طرف اداره منابع طبیعی شهرستان بشرویه نیز به ناهید مراجعه کنند و از او بذر بخرند و با استفاده از این بذرها، طرح‌های مرتع‌داری تحت مدیریت این اداره را توسعه دهند.

کسب نان از نمك‌های کویر

علی ناهید دامدار نیست و از هیچ کس هم برای چرانیدن دام در مرتعی که احیا کرده است، پول نمی‌گیرد. پول فروش بذرهای مرتعش نیز آنقدر نیست که بتواند با آن زندگی خانواده‌اش را بچرخاند. اما منبع درآمد اصلی ناهید، استخراج نمك از نمکزارهای حاشیه بشرویه است، کاری که او، آن را از سال‌ها پیش در پیش گرفته است و برای انجامش، شب‌ها و روزهای متمادی در بیابان می‌ماند تا بتواند مقداری نمك از دل خاك بیابان بیرون بکشد.

البته هیچ کس ناهید را به این کار مجبور نکرده و آنچه او را پایبند نگه داشته، عشق و علاقه خود او به محیط آنجاست. خودش در این باره تعریف می‌کند: «اعصاب ماندن در شهر را ندارم، یکی دو روز که می‌مانم، حوصله‌ام سر می‌رود و دلم برای کار کردن در بیابان تنگ می‌شود. به همین خاطر، دوباره برمی‌گردم و سرم را به کار گرم می‌کنم. هر بار هم که به بیابان می‌روم، معمولا ۱۵-۱۰ روزی آنجا می‌مانم.»

فاصله بین بشرویه و نمکزاری که ناهید در آن کار می‌کند، حدود ۳۰ کیلومتر است که در بخشی از این مسیر جاده خاکی کشیده شده و در بخش دیگری از آن هیچ جاده‌ای وجود ندارد. بنابراین طبیعی است در آن محل، آب، برق و هیچ امکانات دیگری وجود نداشته باشد. اما این مرد اساسا خلق شده است برای زیستن در شرایط سخت؛ نوعی زندگی خودخواسته که بی‌شك تحمل یك ساعت از آن برای انسان‌های راحت‌طلب امروزی ممکن نیست.

اما سبك زندگی ناهید هرقدر هم که دشوار باشد، روشی است که خود او برای زیستن برگزیده. مردی که در ۲۴ سالگی مرتعی وسیع را در دل کویر احیا کرد و از همان موقع نیز نانش را به نمك‌های کویر گره زد. کسی که بیش از چهار سال در جبهه‌های جنگ حاضر بوده است و مدال جانبازی را نیز بر گردن خود دارد. مردی که همسر و سه فرزندش همیشه به خاطر دور بودن او از منزل، دلتنگش می‌شوند، اما به سبك زندگی‌اش احترام می‌گذارند و به خاطر مرتعی که پدرشان برای مردم شهر به یادگار گذاشته است، به او می‌بالند.

رواج احیای بیابان

در بشرویه، علی ناهید تنها کسی نیست که به احیای مرتع در دل بیابان پرداخته است و در این شهر افراد دیگری را نیز می‌توان یافت که در مسیر او قدم گذاشته‌اند؛ افرادی مثل محمد فیض‌آبادی که مرتعی به وسعت ۵۰ هکتار را در ریگزار شمال شهرستان بشرویه احیا کرده است و از آن برای تامین آذوقه دام‌هایش بهره‌برداری می‌کند.

خانواده فیض‌آبادی همگی نسل اندر نسل دامدار بوده‌اند و خودش نیز چند سالی در جایی که امروز مرتعش در آن قرار دارد، یك گاوداری داشت. او تعریف می‌کند وقتی بعد از چند سال از گاوداری به نتیجه نمی‌رسد، تصمیم می‌گیرد مرتعی بزرگ را در اطراف گاوداری‌اش احیا کند و در آن گوسفند پرورش دهد؛ تصمیمی که باعث می‌شود فیض‌آبادی در سال ۷۷ به اندازه ۲۰ هکتار در اطراف محل گاوداری نهال آتریپلکس بکارد و بعدها که از اداره منابع طبیعی شهرستان بشرویه مجوز می‌گیرد، به اندازه ۳۰ هکتار دیگر نیز نهال تاغ به مرتعش اضافه کند.

با این حال، مرتع‌دار ۵۶ ساله بشرویه‌ای تا سال ۹۰ یعنی ۱۳ سال بعد از شروع کاشت درختان مرتعش، آن را به مرحله بهره‌برداری نرساند. خودش درباره علت این فاصله زمانی توضیح می‌دهد: «آن موقع هنوز به گاوداری‌ام امید داشتم، اما وقتی در سال ۹۰ دیدم خرج گاوداری از دخل آن بیشتر شده است، دام‌هایم را از گاو به گوسفند تغییر دادم و بهره‌برداری از مرتع را شروع کردم.»

فیض‌آبادی می‌گوید چند سال اولی که احیای مرتع را شروع کرده بود، برای این کار از اداره منابع طبیعی شهرستان بشرویه مجوز نداشت، اما با این حال، مسؤولان این اداره به او اجازه این دادند که نهال‌های مورد نیازش را از آنها بخرد. با وجود، این مرتع‌دار از اداره منابع طبیعی شهرشان گلایه‌هایی دارد و می‌گوید: «مشکل ما با اداره منابع طبیعی این است که ابتدا قول حمایت از مرتع داران را می‌دهند، اما وقتی کار به عمل می‌رسد، انواع و اقسام سنگ‌اندازی‌ها را در کارمان انجام می‌دهند. اول این که ما را چند سال برای ارائه مجوز واگذاری زمین سر می‌دوانند و زمانی هم که نهال‌ها را در ایستگاه به ما تحویل می‌دهند، برای انتقال آنها به مراتع هیچ کمکی به ما نمی‌کنند.»

اما در هر صورت، با اقداماتی که علی ناهید، محمد فیض‌آبادی و برخی دیگر از مرتع داران شهرستان بشرویه انجام داده‌اند، رفته رفته در آن منطقه احیای مرتع در زمین‌های بیابانی برای بهره‌برداری جهت چرای دام رواج یافته است. به نحوی که اکنون در میان اهالی بشرویه و شهرهای اطراف، این‌طور جا افتاده است که می‌توان با دریافت مجوز از اداره منابع طبیعی، مرتعی را در گوشه‌ای از بیابان‌های اطراف احیا کرد و به این صورت، هم آذوقه دام‌ها را فراهم ساخت و هم به جلوگیری از ورود گرد و غبار به داخل شهرها کمك کرد. البته به شرط این که اداره منابع طبیعی نیز از طرح‌های مردمی مرتع داری حمایت کند و ضمن توجه به ضوابط قانونی، برای مرتعداران این منطقه مانع نتراشد.

یادداشت:

عسگر علیزاده

کارشناس مرتع داری

میوه‌های احیای مراتع

احیای مراتع در مناطق بیابانی فواید بسیار زیادی را برای مردم و طبیعت این مناطق به همراه دارد. این کار در درجه اول باعث تولید علوفه مورد نیاز دام‌های اهالی منطقه می‌شود و در درجه دوم برای تثبیت خاك و کاهش وقوع توفان‌های گرد و غبار در مناطق کویری موثر است. بنابراین می‌توان گفت بهترین، ارزان‌ترین و پایدارترین راه برای جلوگیری از ورود گرد و غبار به شهرهای واقع در مناطق بیابانی، افزایش پوشش گیاهی در حاشیه این شهرهاست. یکی از مطمئن‌ترین راه‌ها در این زمینه نیز احیای مراتع در قالب اجرای طرح‌های مرتعداری از سوی بهره‌برداران عرفی این مناطق است.

البته ذکر این نکته ضروری است وقتی صحبت از مراتع مناطق بیابانی می‌شود، منظور عرصه‌هایی هستند که در آن میزان تاج پوشش گیاهان مرتعی بیش از ۵ درصد باشد، چراکه عرصه‌های دارای تاج پوشش گیاهی کمتر از ۵ درصد در ردیف بیابان قرار می‌گیرد و در آن هر نوع طرحی برای افزایش پوشش گیاهی فقط از سوی دولت انجام می‌شود.

اما براساس قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع، در عرصه‌هایی با تاج پوشش گیاهی بالاتر از ۵ درصد، بهره‌برداران عرفی و صاحبان پروانه چرای دام در مراتع، می‌توانند به شرط ارائه طرح‌های مرتع داری و با مجوز سازمان جنگل‌ها اقدام به احیای مرتع و بهره‌برداری از آن کنند. در این شرایط، ادارات کل منابع طبیعی استان‌ها به نمایندگی از سازمان جنگل‌ها و در قالب قرارداد طولانی مدت، مدیریت مرتع و اجرای طرح را به بهره‌برداران عرفی واگذار می‌کنند. بهره‌برداران نیز موظفند مرتع‌های واگذار شده را فقط براساس طرح‌هایی که از سوی ادارات منابع طبیعی تایید شده، مدیریت کنند و حق اجرای برنامه‌های دیگری غیر از آنچه را در طرح پیش‌بینی شده است، ندارند.

در رد و تایید طرح‌های مرتع داری نیز نکاتی مثل تاثیر طرح بر مرتع به‌ویژه در زمینه حفاظت خاك و همچنین شیوه تامین معیشت مرتع دار براساس آن طرح مورد توجه کارشناسان ادارات منابع طبیعی قرار می‌گیرد. به این صورت که اگر در یك عرصه، امکان تولید علوفه دام وجود نداشته باشد یا چرای دام برای زیست‌بوم منطقه ضرر داشته باشد، از سایر ظرفیت‌ها و کارکردهای محیط از جمله کشت گیاهان دارویی، طبیعت‌گردی، زنبورداری و... برای بهره‌برداری از مرتع استفاده می‌شود. در واقع، نکته حائز اهمیت در طرح‌های مرتعداری این است که معیشت بهره‌بردار مرتع به بهترین روش ممکن تامین شود، اما به این شرط که بهره‌برداری از آن مرتع با پایداری محیط همراه باشد، چراکه وقتی یك عرصه طبیعی در بلندمدت پایدار نماند، دیگر ثمری برای استفاده نسل‌های آینده نخواهد داشت.